

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ
ΤΕΥΧΟΣ 27 – ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2013

ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ

ΚΕΝΤΡΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

Σε αυτό το τεύχος παρουσιάζονται αποτελέσματα μελετών του ΚΟΕ σε θέματα παραγωγικότητας, οικονομικών προβλέψεων ανά τομέα της οικονομίας, αγρο-οικονομικής ανάλυσης της χρήσης υδάτινων πόρων και δυναμικών αναλύσεων της επίδρασης της νομισματικής πολιτικής στο ΑΕΠ.

Το ΚΟΕ πραγματοποίησε μια πρώτη ανάλυση των εξελίξεων της παραγωγικότητας στην Κύπρο για την περίοδο πριν από την οικονομική κρίση και συνέκρινε την παραγωγικότητα ανά τομέα της οικονομίας με αυτήν των άλλων χωρών της Ευρωζώνης. Η ανάλυση δείχνει ότι, επί σειρά ετών κατά το πρόσφατο παρελθόν, οι εργαζόμενοι έπαιρναν γενικά μισθούς μεγαλύτερους από την παραγωγικότητά τους, κάτι που οδήγησε σε μείωση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας. Η κατάσταση φαίνεται να παρουσιάζει μια πολύ μικρή βελτίωση την περίοδο μεταξύ 2008 και 2011.

Οι Έρευνες Οικονομικής Συγκυρίας Επιχειρήσεων συλλέγουν πληροφορίες που μπορούν να χρησιμεύσουν στη βραχυπρόθεσμη πρόβλεψη του ρυθμού ανάπτυξης και των μεταβολών στην απασχόληση των διαφόρων τομέων της οικονομίας, και έτσι μπορούν να παρέχουν έγκαιρα ενδείξεις για την πορεία των τομέων αυτών. Ως εκ τούτου, τέτοιες προβλέψεις μπορούν να αποβούν χρήσιμες τόσο στους φορείς χάραξης πολιτικής στην εισαγωγή νέων πολιτικών και ρυθμιστικών πλαισίων σε συγκεκριμένους τομείς, όσο και στους ιδιώτες για σκοπούς διευκόλυνσης επενδυτικών αποφάσεων.

Για τον αποτελεσματικό σχεδιασμό αγροτικής και υδατικής πολιτικής σε συνθήκες σπανιότητας νερού και επερχόμενων κλιματικών αλλαγών, αναπτύχθηκε ένα αγρο-οικονομικό μοντέλο για τη βέλτιστη κατανομή των διαθέσιμων υδάτινων πόρων σε εναλλακτικές γεωργικές χρήσεις της Κύπρου, με στόχο τη μεγιστοποίηση του καθαρού γεωργικού εισοδήματος. Από την ανάλυση προκύπτουν ενδιαφέροντα συμπεράσματα ως προς τη χρήση αρδύσιμων καλλιεργειών ή καλλιεργειών που εξαρτώνται εξ ολοκλήρου από βροχόπτωση, ανάλογα με τις κλιματικές συνθήκες.

Αναλύσεις που διενεργήθηκαν με τη βοήθεια ενός δυναμικού μοντέλου γενικής ισορροπίας δείχνουν ότι ο τομέας του τουρισμού έχει καθοριστική σημασία για τις οικονομικές προοπτικές της Κύπρου, κάτι που έχει αγνοηθεί ως τώρα σε μεγάλο βαθμό σε αναλύσεις οικονομικής πολιτικής. Μετά τη σημαντική συρρίκνωση του κυπριακού τραπεζικού τομέα, ο τουρισμός είναι πιθανό να ανακτήσει τη σχετική σπουδαιότητά του για τη χώρα, κάτι που υπογραμμίζει πως πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη σημασία στην ανάλυση εξωγενών διακυμάνσεων που επηρεάζουν την απόδοση του τομέα αυτού.

Σε αυτό το τεύχος:

- Εξελίξεις στην Παραγωγικότητα πριν από την Οικονομική Κρίση 2
- Έρευνες Οικονομικής Συγκυρίας Επιχειρήσεων 3
- Αγρο-οικονομική Βελτιστοποίηση της Χρήσης Νερού στην Κυπριακή Γεωργία 4
- Το Ονομαστικό Επιτόκιο ως Διάυλος Νομισματικής Πολιτικής: Ανάλυση Γενικής Ισορροπίας για την Κύπρο 5
- Νέα του Κέντρου Οικονομικών Ερευνών 6
- Νέα του Τμήματος Οικονομικών 7
- Το Κέντρο Οικονομικών Ερευνών 8

Η οικονομική κρίση έχει αναδείξει τη σημαντικότητα της παραγωγικότητας και ανταγωνιστικότητας για τη σταθερότητα και ανάπτυξη της οικονομίας.

Γενικά η παραγωγικότητα μετρά πόσο αποτελεσματικά μετατρέπονται οι εισροές (κεφάλαιο και εργασία) σε προϊόν. Η παραγωγικότητα, επίσης, καθορίζει το εισόδημα ανά άτομο, άρα καθορίζει το βιοτικό επίπεδο μιας χώρας. Μια χώρα θεωρείται ανταγωνιστική όταν η παραγωγικότητά της αυξάνεται με πιο γρήγορους ρυθμούς σε σύγκριση με άλλες χώρες.

Υπάρχουν δύο κύρια μεγέθη παραγωγικότητας:

- *Παραγωγικότητα της εργασίας (labour productivity)*: μετρά πόσο προϊόν παράγεται ανά μονάδα εργασίας (εργατοώρα). Χρησιμοποιώντας το ρυθμό ανάπτυξης της παραγωγικότητας της εργασίας και των μισθών, μπορούμε να υπολογίσουμε το ρυθμό ανάπτυξης του *μοναδιαίου κόστους εργασίας*, δηλ. το εργατικό κόστος ανά μονάδα προϊόντος.
- *Συνολική παραγωγικότητα (total factor productivity)*: μετρά πόσο αποτελεσματικά οι υπηρεσίες των συντελεστών της παραγωγής (κεφάλαιο και εργασία) μετατρέπονται σε Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν.

Το ΚΟΕ διεξάγει έρευνα στην οποία γίνεται μια αρχική ανάλυση της εξέλιξης της παραγωγικότητας την περίοδο πριν την οικονομική κρίση*. Στην εν λόγω μελέτη συγκρίνονται οι διαφορές του ρυθμού ανάπτυξης της παραγωγικότητας ανάμεσα σε Κύπρο και Ευρωζώνη για εκτίμηση της ανταγωνιστικότητας της κυπριακής οικονομίας. Η μελέτη επικεντρώνεται κυρίως στην παραγωγικότητα της εργασίας, τους μισθούς και το μοναδιαίο κόστος εργασίας σε επίπεδο συνολικής οικονομίας, αλλά και για συγκεκριμένους τομείς.

Η εμπειρική ανάλυση δείχνει ότι στην Κύπρο ο ρυθμός ανάπτυξης της παραγωγικότητας της εργασίας την περίοδο 1996-2011 ήταν κατά μέσο όρο 1.7%. Την περίοδο 1996-2001 ήταν 2.1%, μειώθηκε στο 1.7% την περίοδο 2002-2007 και στο 0.9% την περίοδο 2008-2011.

Η εισροή εργατών από άλλες χώρες, μετά την ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση, οδήγησε σε αύξηση της προσφοράς εργασίας και συγκράτησε την αύξηση των μισθών, με αποτέλεσμα την αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας. Όμως το μοναδιαίο

κόστος εργασίας παρουσιάζεται ψηλότερο από το αντίστοιχο της Ευρωζώνης μέχρι το 2007, με αποτέλεσμα τη μείωση της ανταγωνιστικότητας της κυπριακής οικονομίας. Την περίοδο 2008-2011 η κατάσταση βελτιώνεται, με το μοναδιαίο κόστος της Κύπρου να αυξάνεται λιγότερο από το αντίστοιχο της Ευρωζώνης, γεγονός που υποδεικνύει μικρή αύξηση της ανταγωνιστικότητας της Κυπριακής οικονομίας. Γενικά, η μείωση του μοναδιαίου κόστους εργασίας μπορεί να προέλθει είτε με αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας είτε με μείωση των μισθών.

Όσον αφορά την ανάλυση για συγκεκριμένους τομείς της Κυπριακής οικονομίας, τα αποτελέσματα της έρευνας του ΚΟΕ (πάντοτε σε σύγκριση με τους αντίστοιχους τομείς της Ευρωζώνης) δείχνουν ότι η ανταγωνιστικότητα:

- αυξάνεται στους τομείς 'Κατασκευές', 'Μεταφορές & Αποθήκευση', 'Υγεία & Κοινωνική Μέριμνα' και 'Χρηματοοικονομικές & Ασφαλιστικές Υπηρεσίες, και
- μειώνεται στους τομείς 'Μεταποίηση', 'Ηλεκτρισμός, Υγραέριο & Ύδρευση', 'Ξενοδοχεία & Εστιατόρια' και 'Εκπαίδευση'.

Ο κύριος λόγος υστέρησης της ανταγωνιστικότητά κάποιων τομέων σε σύγκριση με τους αντίστοιχους της Ευρωζώνης οφείλεται στην αύξηση των μισθών, χωρίς ανάλογη αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας. Τα αποτελέσματα υποδεικνύουν ότι οι τομείς στους οποίους υπάρχουν ισχυρά εργατικά σωματεία (και ειδικά αυτοί που είναι σε μεγάλο βαθμό κρατικοποιημένοι, όπως ο τομέας 'Ηλεκτρισμός, Υγραέριο & Ύδρευση') έχουν τη χειρότερη απόδοση όσον αφορά την ανταγωνιστικότητά.†

Συμπερασματικά, η πρώτη μελέτη του ΚΟΕ για την υποδεικνύει ότι για χρόνια οι εργαζόμενοι έπαιρναν μισθούς μεγαλύτερους από την παραγωγικότητά τους και αυτό οδήγησε σε μείωση της ανταγωνιστικότητας της Κυπριακής οικονομίας. Η κατάσταση φαίνεται να παρουσιάζει μια πολύ μικρή βελτίωση την περίοδο 2008-2011.

Το ΚΟΕ θα συνεχίσει τη διερεύνηση της παραγωγικότητας και ανταγωνιστικότητας της Κυπριακής οικονομίας χρησιμοποιώντας πιο πρόσφατα στοιχεία και προβλέψεις. Επίσης, οι μελλοντικές έρευνες θα αφορούν στη σύγκριση της διαχρονική εξέλιξης της παραγωγικότητας, καθώς και στη διακρατική σύγκριση της αποτελεσματικότητας (efficiency) της συνολικής οικονομίας και διαφόρων τομέων.

* Karagiannakis C., E. Kettani, and T. Mamuneas, 'Analysis of Productivity Developments in Cyprus in the Period Prior to Economic Crisis', Economic Analysis Paper No. 06-13, Economics Research Centre, October 2013.

† Στο σημείο αυτό πρέπει να τονιστεί ότι στη μέτρηση του προϊόντος κάποιων τομέων και ειδικά του χρηματοπιστωτικού, πάντα υπάρχει το περιθώριο σφάλματος.

Η συστηματική δημοσίευση προβλέψεων και αναλύσεων σχετικά με τις εξελίξεις και τις προοπτικές των διάφορων τομέων της κυπριακής οικονομίας είναι πρωτεύουσα σημασία, ειδικά όταν τίθενται καθημερινά ερωτήματα όπως ποιοι τομείς θα ανακάμψουν συντομότερα, ποιοι έχουν υποστεί τις μεγαλύτερες απώλειες από την κρίση και σε ποιους τομείς θα βασιστεί η μελλοντική ανάπτυξη της κυπριακής οικονομίας. Ταυτόχρονα, όμως, η κατασκευή αξιόπιστων προβλέψεων παρουσιάζει εξαιρετικές δυσκολίες, ειδικά κατά την τρέχουσα περίοδο που χαρακτηρίζεται από υψηλή αβεβαιότητα και σημαντικές οικονομικές αλλαγές.

Μια πρώτη προσπάθεια για τη διεξαγωγή αναλύσεων για τομείς της οικονομίας είναι η αξιοποίηση των έγκαιρων πληροφοριών που αποτυπώνονται στις Έρευνες Οικονομικής Συγκυρίας (ΕΟΣ) Επιχειρήσεων, οι οποίες συλλέγονται και δημοσιεύονται κάθε μήνα. Οι πληροφορίες αυτές, σε επίπεδο επιχείρησης, αφορούν τις αντιλήψεις και προσδοκίες για διάφορα οικονομικά μεγέθη της, ενώ σε επίπεδο τομέα κατασκευάζονται δείκτες οικονομικού κλίματος (confidence indicators) από τα επιμέρους στοιχεία. Τέτοιοι δείκτες μπορούν να αποτελέσουν χρήσιμο εργαλείο για σκοπούς πρόβλεψης του ρυθμού ανάπτυξης και των μεταβολών στην απασχόληση.

Με τη χρήση τριμηνιαίων στοιχείων για την περίοδο 2001:2-2012:4 διερευνήθηκε η ικανότητα των στοιχείων από τις ΕΟΣ Επιχειρήσεων να προβλέπουν το ρυθμό μεταβολής της προστιθέμενης αξίας και της απασχόλησης στους τομείς των κατασκευών, της μεταποίησης και στον ευρύτερο τομέα των υπηρεσιών.* Οι υπό εξέταση τομείς καλύπτουν γύρω στο 70% του ΑΕΠ. Τα στοιχεία από τις ΕΟΣ Επιχειρήσεων για τον κάθε τομέα εισάγονται ως επεξηγηματικές μεταβλητές (predictors) σε μοντέλα τύπου ADL και εξετάζεται κατά πόσο το σφάλμα της πρόβλεψης από τέτοια μοντέλα είναι μικρότερο από αυτό απλών μοντέλων για το ρυθμό μεταβολής της προστιθέμενης αξίας ή της απασχόλησης (π.χ. AR, random walk), που δεν περιέχουν στοιχεία των ΕΟΣ.

Στον Πίνακα 1 παρουσιάζεται το σφάλμα της πρόβλεψης (relative mean squared forecast error) κάθε μοντέλου σε σχέση με ένα απλό μοντέλο που χρησιμοποιείται ως βάση σύγκρισης, για ορίζοντα πρόβλεψης ενός και δύο τριμήνων. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι η αξιοποίηση πληροφοριών από τις

Έρευνες οδηγεί σε σημαντική βελτίωση στην ακρίβεια των προβλέψεων για το ρυθμό ανάπτυξης σε όλους τους τομείς για ορίζοντα ενός τριμήνου. Η χρήση των προσδοκιών απασχόλησης στις κατασκευές και τη μεταποίηση οδηγεί, επίσης, σε βελτιωμένη ικανότητα πρόβλεψης του ρυθμού μεταβολής της απασχόλησης στους αντίστοιχους τομείς για ορίζοντα ενός τριμήνου. Για προβλέψεις με ορίζοντα δύο τριμήνων η βελτίωση αφορά κυρίως το ρυθμό ανάπτυξης στη μεταποίηση και σε μικρότερο βαθμό το ρυθμό μεταβολής της απασχόλησης στις κατασκευές.

Πίνακας 1: Σφάλμα πρόβλεψης σε σχέση με απλό μοντέλο

Ορίζοντας πρόβλεψης	Κατασκευές		Μεταποίηση		Υπηρεσίες	
	1	2	1	2	1	2
	Προστιθέμενη αξία (ρυθμός μεταβολής)					
Μοντέλο						
Random walk ¹	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
AR (AIC) ²	0,99	1,30	0,98	0,89	1,08	1,35
ADL (AIC) ²						
Δείκτης οικον. Κλίματος	0,51	1,09	0,45	0,73	0,61	1,43
Προσδοκίες απασχόλησης (επόμενοι 3 μήνες)	0,50	1,10	0,52	0,96	0,71	1,10
Αντιλήψεις για οικον. δραστηριότητα (τελευταίοι 3 μήνες)	0,54	1,13	0,53	0,76	0,64	1,50
Προσδοκίες για οικον. δραστηριότητα (επόμενοι 3 μήνες)	--	--	0,47	0,63	0,60	1,17
	Απασχόληση (ρυθμός μεταβολής)					
Random walk ¹ :	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
AR(AIC) ²	1,01	0,85	0,95	0,98	1,00	2,10
ADL(AIC) ²						
Προσδοκίες απασχόλησης (επόμενοι 3 μήνες)	0,37	0,76	0,66	1,11	2,27	3,61

Σημειώσεις: ¹ Το μοντέλο βάσει του οποίου γίνεται η σύγκριση.

² Η επιλογή του αριθμού των υστερήσεων γίνεται βάσει στατιστικού κριτηρίου, του Akaike Information Criterion (AIC).

Επιπλέον, η ανάλυση έδειξε ότι μοντέλα με πληροφορίες από τις Έρευνες για υποκατηγορίες του τομέα των υπηρεσιών (μη χρηματοοικονομικές υπηρεσίες, χρηματοοικονομικές υπηρεσίες, λιανικό εμπόριο, τουρισμός) υπερτερούν έναντι απλών μοντέλων για ορίζοντα ενός τριμήνου.

Η συμπερίληψη πληροφοριών από τις Έρευνες για σκοπούς βραχυπρόθεσμης πρόβλεψης βελτιώνει σημαντικά την ακρίβεια των προβλέψεων σε επίπεδο τομέων της οικονομίας. Οι προβλέψεις αυτές μπορούν να παρέχουν αρκετά νωρίς ενδείξεις για την πορεία τομέων της οικονομίας. Ως εκ τούτου, τέτοιες προβλέψεις μπορούν να αποβούν χρήσιμες για (α) φορείς χάραξης πολιτικής στην εισαγωγή νέων πολιτικών και ρυθμιστικών πλαισίων σε συγκεκριμένους τομείς και (β) ιδιώτες για σκοπούς διευκόλυνσης επενδυτικών αποφάσεων.

* A. Andreou, N. Pashourtidou, C. Papamichael, "An evaluation of business survey data for Cyprus", Economic Analysis Paper No. 05-13, Economics Research Centre, September 2013.

Αγρο-οικονομική Βελτιστοποίηση της Χρήσης Νερού στην Κυπριακή Γεωργία

X. Ζουμίδης και Θ. Ζαχαριάδης

Η έλλειψη νερού αποτελεί χρόνιο πρόβλημα για την Κύπρο. Η αυξανόμενη ζήτηση νερού, σε συνδυασμό με τη σταδιακή μείωση της βροχόπτωσης λόγω κλιματικών αλλαγών, αναμένεται να επιτείνουν το πρόβλημα της λειψυδρίας. Ως εκ τούτου, η ορθολογική διαχείριση των υδάτινων πόρων καθίσταται επιτακτική, κάτι που συνάδει και με τους στόχους της Ευρωπαϊκής Οδηγίας-Πλαισίου (2000/60/EK) και του Προσχεδίου για τη Διαφύλαξη των Ευρωπαϊκών Υδάτων (Blueprint) με ορίζοντα το 2020. Δεδομένου ότι η παροχή ύδρευσης στα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις αναμένεται να είναι απρόσκοπτη στο μέλλον λόγω της εγκατάστασης των νέων μονάδων αφαλάτωσης, η διαχείριση των υδάτινων πόρων εστιάζεται στη Γεωργία, που αποτελεί το μεγαλύτερο καταναλωτή νερού στην Κύπρο (60-70% της συνολικής ετήσιας ζήτησης), και όπου η έλλειψη νερού αποτελεί σημαντικό περιοριστικό παράγοντα ανάπτυξης του τομέα. Ταυτόχρονα, η άρδευση στην Κύπρο είναι συνυφασμένη με την υπεράντληση των υπόγειων υδροφορέων που υποβαθμίζει την ποιότητα νερού λόγω υφαλμύρωσης, ιδιαίτερα στις παράκτιες περιοχές.

Στο πλαίσιο ερευνητικού έργου του Τεχνολογικού Πανεπιστημίου Κύπρου που ολοκληρώθηκε πρόσφατα*, αναπτύχθηκε ένα πρωτότυπο μοντέλο βελτιστοποίησης που συνδυάζει αγρο-κλιματικά και οικονομικά δεδομένα. Στόχος του μοντέλου είναι η μεγιστοποίηση του καθαρού αγροτικού κέρδους, που απορρέει από τη βέλτιστη κατανομή των διαθέσιμων – υπό περιβαλλοντικούς περιορισμούς – υδάτινων πόρων σε εναλλακτικές χρήσεις γης. Συγκεκριμένα, το μοντέλο εξετάζει ένα βασικό και τρία εναλλακτικά σενάρια αναδιάρθρωσης καλλιεργειών κάτω από διαφορετικές καιρικές συνθήκες (μέσες, υγρές και ξηρές χρονιές), που αντικατοπτρίζουν διαφορετικές διαθέσιμες ποσότητες νερού όπως και διαφορετικές υδατικές ανάγκες για τις καλλιέργειες, οι οποίες μπορούν να καλυφθούν είτε από τη βροχόπτωση είτε με άρδευση, ανάλογα με τη χρονιά και την καλλιέργεια. Επιπρόσθετα, συνδυάζονται πρόσφατα στοιχεία της Στατιστικής Υπηρεσίας και του Ινστιτούτου Γεωργικών Ερευνών (2008-2010), έτσι ώστε να ληφθεί υπόψη το κόστος παραγωγής ανά

καλλιέργεια και η διαθέσιμη γεωργική γη, καθώς και να διατηρείται η επάρκεια τροφίμων εγχώριας παραγωγής σε τουλάχιστον παρόμοια επίπεδα με τα προηγούμενα χρόνια. Τα βασικά αποτελέσματα του μοντέλου παρουσιάζονται στον Πίνακα 1.

Από την ανάλυση προκύπτει ότι σε μέσες και ξηρές χρονιές, η αρδευόμενη γη θα πρέπει να μειώνεται κατά 9% και 27% αντίστοιχα σε σχέση με το βασικό σενάριο χρήσης γης, και να αυξάνεται κατά 8% μόνο σε χρονιές πολυομβρίας. Παράλληλα, η έκταση καλλιεργειών που εξαρτώνται εξ ολοκλήρου από βροχόπτωση (κυρίως δημητριακά και κτηνοτροφικά φυτά) θα πρέπει να αυξηθεί μεταξύ 23-25% σε σχέση με το βασικό σενάριο, κάτω από οποιοσδήποτε συνθήκες.

Πίνακας 1: Βελτιστοποίηση χρήσεων γεωργικής γης ανάλογα με το σενάριο καιρικών συνθηκών

	Χρήση Γης (χιλιάδες εκτάρια)			
	Αρδευσιμη	Μη Αρδευσιμη		
Βασικό	28,0	92,4		
Μέση	25,4	114,6		
Υγρή	30,1	115,7		
Ξηρή	20,4	113,6		
Χρήση Αρδευσιμου και Βρόχινου Νερού (εκ. κυβ. μέτρα)				
	Βασικό Αρδ.	Βέλτ. Αρδ.	Βασικό Βροχ.	Βέλτ. Βροχ.
Μέση	171,2	145,5	286,9	330,4
Υγρή	155,6	158,0	367,9	443,3
Ξηρή	194,8	116,8	196,6	214,7
Οικονομική Απόδοση (εκ. €)				
	Ακαθάριστη Αξία		Καθαρό Κέρδος	
	Βασικό	Βέλτιστο	Βασικό	Βέλτιστο
Μέση	380,8	402,1	74,4	114,6
Υγρή	422,8	488,2	119,5	176,4
Ξηρή	339,4	341,5	28,5	106,0

Από τις πιο πάνω αναδιρθρώσεις προκύπτουν σημαντικές εξοικονομήσεις αρδευτικού νερού, αυξάνεται η αξιοποίηση της ωφέλιμης (παραγωγικής) βροχόπτωσης, ενώ αυξάνεται σημαντικά και το καθαρό αγροτικό κέρδος. Για παράδειγμα, από την αναδιάρθρωση γης σε μια μέση χρονιά, προκύπτουν εξοικονομήσεις 15% πολύτιμων αρδευτικών πόρων και αντίστοιχη ποσοστιαία αύξηση της παραγωγικής βροχόπτωσης, ενώ το καθαρό κέρδος αυξάνεται κατά 55%. Οι μεγαλύτερες εξοικονομήσεις αρδευτικού νερού (40%) προκύπτουν κατά τις ξηρές χρονιές, όπου η ακαθάριστη αξία της γεωργικής παραγωγής αυξάνεται οριακά, όμως το καθαρό κέρδος σχεδόν τετραπλασιάζεται. Αυτό το αποτέλεσμα προκύπτει από την κατανομή περισσότερων εκτάσεων σε ξηρικές καλλιέργειες όπως τα δημητριακά, με χαμηλότερο κόστος παραγωγής και πολλαπλές χρήσεις (τροφή, βόσκηση, μεταποίηση), που μειώνουν το ρίσκο απώλειας, ενώ ταυτόχρονα αυξάνουν και τη συμβολή της παραγωγικής βροχόπτωσης (9%) παρά τις δυσμενείς καιρικές συνθήκες.

* «Βραβείο Έρευνας Νίκος Συμεωνίδης 2009», που χρηματοδοτήθηκε από το Ίδρυμα Προώθησης Έρευνας, αρ. πρωτοκόλλου έργου ΚΟΥΛΤΟΥΡΑ/ΒΕΝΣ/0609/02. Σχετικό Δοκίμιο Οικονομικής Πολιτικής του ΚΟΕ με λεπτομερή αποτελέσματα ανά γεωργική καλλιέργεια θα κυκλοφορήσει εντός του 2013.

**Το Ονομαστικό Επιτόκιο ως Διάυλος Νομισματικής Πολιτικής:
Ανάλυση Γενικής Ισορροπίας για την Κύπρο**

L. Coutinho

Τα μοντέλα DSGE τα τελευταία χρόνια έχουν γίνει η κινητήριος δύναμη της σύγχρονης οικονομικής ανάλυσης. Τα μοντέλα αυτά συνδυάζουν την ανάλυση βελτιστοποίησης με τις ορθολογικές προσδοκίες στα μοντέλα οικονομικών κύκλων, ενώ παράλληλα προστίθενται σε αυτά και ονομαστικές δυσκαμψίες καθιστώντας την εφαρμογή νομισματικής πολιτικής, από θεωρητικής σκοπιάς, εφικτή. Λόγω του γεγονότος ότι τα μοντέλα DSGE προέρχονται από βελτιστοποίηση των συνθηκών για καθέναν από τους οικονομικούς παράγοντες που αποτελούν μια οικονομία, η ανηγμένη μορφή τους (reduced form equations) μπορεί να συνδεθεί με τις δομικές παραμέτρους του μοντέλου, πράγμα που καθιστά τα εν λόγω μοντέλα λιγότερο ευάλωτα στην κριτική του Lucas, και επομένως περισσότερο κατάλληλα στην ανάλυση της σχετικής σημασίας των σοκ, στην προσομοίωση επιδράσεων διαφόρων πολιτικών, αλλά και στις οικονομικές προβλέψεις.

Στη μελέτη για την κατασκευή του μοντέλου DSGE-CY, η οποία χρηματοδοτείται από το Ίδρυμα Προώθησης Έρευνας της Κύπρου*, έχει αναπτυχθεί ένα νεο-Κεϋνσιανό μοντέλο DSGE, σύμφωνα με το οποίο η Κύπρος αναπαρίσταται ως μια μικρή περιφερειακή οικονομία της ευρωζώνης η οποία είναι εκτεθειμένη σε διαφόρων ειδών διαταραχές που προέρχονται από ποικίλες πηγές, αλλά επίσης και από χώρες εκτός της ζώνης του ευρώ. Η έρευνα έχει βασιστεί σε παρόμοια μοντέλα μικρών ανοιχτών οικονομιών, έχει όμως επεκταθεί προσθέτοντας σε αυτά τον τομέα του τουρισμού όπου σύμφωνα με το μοντέλο η Κύπρος εξάγει στον υπόλοιπο κόσμο. Ο τομέας του τουρισμού είναι εκτεθειμένος σε διαφόρων ειδών σοκ που προέρχονται από τον υπόλοιπο κόσμο, αλλά επίσης και σε διαταραχές της ονομαστικής συναλλαγματικής ισοτιμίας του ευρώ οι οποίες πηγάζουν από τη νομισματική πολιτική που διεξάγεται εντός της ευρωζώνης.

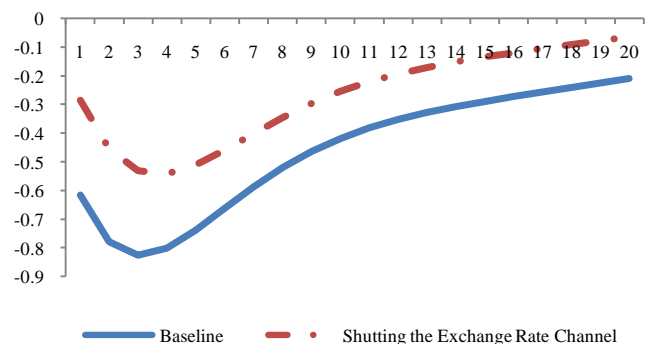
Στη μελέτη δείχνουμε ότι ο τομέας αυτός μπορεί να είναι ένα σημαντικό κανάλι για τη μετάδοση διαταραχών και συγκεκριμένα για τη μετάβαση των διακυμάνσεων των οικονομικών κύκλων μεταξύ των χωρών, ένα αποτέλεσμα το οποίο έχει αγνοηθεί σε μεγάλο βαθμό σε αναλύσεις οικονομικής πολιτικής. Μετά τη βαθιά οικονομική κρίση που βιώνει τώρα η Κύπρος, και τη σημαντική συρρίκνωση του τραπεζικού τομέα, ο τομέας του τουρισμού είναι πιθανό να ανακτήσει τη σχετική σπουδαιότητά του για

τη χώρα, κάτι που τονίζει πως πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη σημασία στα σοκ που επηρεάζουν την απόδοση του τομέα αυτού.

Ένα μέρος των παραμέτρων του μοντέλου έχει εκτιμηθεί, ενώ οι υπόλοιπες παράμετροι έχουν επιλεγεί (calibrated) ούτως ώστε να ταιριάζουν στις μακροχρόνιες τάσεις της κυπριακής οικονομίας. Οι εκτιμημένες παράμετροι έχουν εκτιμηθεί με τη χρήση Bayesian οικονομετρικών τεχνικών οι οποίες έχει διαπιστωθεί ότι παρέχουν μια εύρωστη και αποδοτική μέθοδο για την αντιστοίχιση των πραγματικών δεδομένων με τις μεταβλητές που παράγει το μοντέλο.

Προκειμένου να αξιολογηθεί η σημασία της συναλλαγματικής ισοτιμίας του ευρώ ως διάυλος μετάδοσης της νομισματικής πολιτικής, θα έπρεπε να αφαιρέσουμε τον τομέα του τουρισμού. Αυτό θα ήταν δύσκολο να επιτευχθεί στο μοντέλο αυτό διότι κάτι τέτοιο θα απαιτούσε την αλλαγή της δομής του μοντέλου και τον εκ νέου υπολογισμό της κατάστασης ισορροπίας (steady-state). Προκειμένου ωστόσο να καθορίσουμε τη σημασία αυτού του καναλιού, μπορεί να πραγματοποιηθεί μια απλούστερη άσκηση. Μπορούμε να υποθέσουμε ότι η ονομαστική συναλλαγματική ισοτιμία του ευρώ είναι εξωγενής, δηλαδή ότι είναι ανεξάρτητη της νομισματικής πολιτικής της ΕΚΤ. Τα αποτελέσματα που προκύπτουν από την άσκηση αυτή συνοψίζονται στο Διάγραμμα 1, όπου συγκρίνουμε τις αντιδράσεις του ΑΕΠ σε ένα απρόβλεπτο σοκ στα επιτόκια. Παρατηρούμε ότι, όταν το κανάλι της συναλλαγματικής ισοτιμίας της νομισματικής πολιτικής, όπου σε αυτό το μοντέλο λειτουργεί κυρίως μέσω του τομέα του τουρισμού, είναι κλειστό, οι επιδράσεις της νομισματικής πολιτικής είναι σημαντικά χαμηλότερες.

Διάγραμμα 1: Επίδραση στο ΑΕΠ ενός σοκ στο επιτόκιο της ευρωζώνης με και χωρίς το κανάλι της συναλλαγματικής ισοτιμίας (% μεταβολή από την κατάσταση ισορροπίας steady-state)

* Αριθμός πρωτοκόλλου έργου: ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΕΣ/ΟΙΚΟΝ/0609(BE)/10.

Νέα Ερευνητικά Προγράμματα

Η Απασχόληση στην Ευρώπη

Το νέο Ερευνητικό Πρόγραμμα του Κέντρου Οικονομικών Ερευνών με κύριο συντονιστή τον Νομπελίστα Οικονομολόγο Χριστόφορο Πισσαρίδη εστιάζει στην απασχόληση στην Ευρώπη συμπεριλαμβανομένων και των νέων μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το έργο ύψους 2.2 εκατομμυρίων ευρώ και διάρκειας 5 χρόνων χρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Έρευνας (ERC).

Κύριος στόχος του πρώτου μέρους είναι η μελέτη του επιπέδου της απασχόλησης και του είδους των θέσεων εργασίας που δημιουργήθηκαν. Συγκεκριμένα, το έργο θα μελετήσει τις θεσμικές δομές και πολιτικές με σκοπό να καταλήξει σε συμπεράσματα σχετικά: (α) με την επιρροή τους στη δημιουργία των θέσεων εργασίας και (β) με την πολιτική που απαιτείται για την επίτευξη των εθνικών και ευρωπαϊκών στόχων σε επίπεδο απασχόλησης. Επίσης, η δημιουργία θέσεων εργασίας σε επίπεδο υποτομέων, η απασχόληση ανδρών και γυναικών και η ανισότητα των μισθών θα μελετηθούν σε βάθος. Η έρευνα θα στηρίζεται σε θεωρητικά εργαλεία που προέρχονται από τη μικροοικονομική θεωρία.

Το δεύτερο μέρος του έργου αφορά την ανεργία, με ιδιαίτερη έμφαση στην πρόσφατη οικονομική κρίση και στα θεσμικά όργανα και τις πολιτικές που ακολουθούνται. Ένα βασικό στοιχείο του έργου είναι η νέα θεωρία για την εξέλιξη των θεσμών και των πολιτικών σε αγορές με τριβές. Επιπλέον θα εξεταστεί σε βάθος η επίδραση που είχαν οι θεσμικές αλλαγές μετά την ύφεση του 1980 στην αγορά εργασίας στην Ευρώπη, ειδικότερα και μετά την πρόσφατη οικονομική κρίση. Τέλος, ιδιαίτερη προσοχή πρόκειται να δοθεί στις πρώην κατευθυνόμενες οικονομίες και τους λόγους για την αργή σύγκλισή τους προς τις δυτικές οικονομίες.

Μοντέλο Προσομοίωσης Φοροπαροχών για τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, EUROMOD

Το Κέντρο Οικονομικών Ερευνών, στα πλαίσια του ερευνητικού προγράμματος "EUROMODupdate2-Microsimulation tool" που χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, έχει ανανεώσει τη συνεργασία του με το Πανεπιστήμιο του Essex στο Ηνωμένο

Βασίλειο για τη χρονική περίοδο Μαΐου – Δεκεμβρίου 2013. Στόχος της συνεργασίας είναι η συμπερίληψη του συστήματος φοροπαροχών της Κύπρου κατά το 2013 στο μοντέλο προσομοίωσης φοροπαροχών για την Ευρωπαϊκή Ένωση EUROMOD.

Δοκίμια Οικονομικής Πολιτικής/Ανάλυσης

- 01-13 Ketteni E., Th. Mamuneas and Th. Zachariadis, "[The Effect of EU Energy and Climate Policies on the Production Sectors of the Economy of Cyprus - Final Results](#)", February 2013.
- 02-13 Pashardes P., N. Pashourtidou and Th. Zachariadis, "[Estimating welfare aspects of changes in energy prices from preference heterogeneity](#)", March 2013.
- 03-13 Koutsampelas Chr. and A. Polycarpou, "[The distributional consequences of the Cypriot crisis](#)", June 2013.
- 04-13 Adamou Ad. and S. Clerides, "[Tax Reform in the Cypriot Road Transport Sector](#)", July 2013.
- 05-13 Andreou A., N. Pashourtidou and Chr. Papamichael, "[An Evaluation of Business Survey Data for Cyprus](#)", September 2013.

Περιοδικό Cyprus Economic Policy Review

Περιεχόμενα του τεύχους 13 (Ιούνιος 2013)

- [The Cyprus Debt: Perfect Crisis and a Way Forward](#)
Stavros A. Zenios
- [The Distributional Consequences of the Cypriot Crisis](#)
Christos Koutsampelas and Alexandros Polycarpou
- [ICT and Energy Use: Patterns of Substitutability and Complementarity in Production](#)
Elena Ketteni, Theofanis Mamuneas and Panos Pashardes
- [Tax Reform in the Cypriot Road Transport Sector](#)
Adamos Adamou and Sofronis Clerides

Νέα του Τμήματος Οικονομικών

Αναστασία Δημητρίου και Γιάννης Κασπαρίης

Τελετές Βράβευσης και αποφοίτησης των προπτυχιακών και μεταπτυχιακών φοιτητών

Η τελετή βράβευσης των πρωτευσάντων φοιτητών της Σχολής Οικονομικών Επιστημών και Διοίκησης πραγματοποιήθηκε την Τετάρτη 26 Ιουνίου 2013. Η τελετή αποφοίτησης των προπτυχιακών φοιτητών της Σχολής Οικονομικών Επιστημών και Διοίκησης πραγματοποιήθηκε την Τρίτη 25 Ιουνίου 2013 και των μεταπτυχιακών φοιτητών την Παρασκευή 28 Ιουνίου 2013.

Προπτυχιακά Προγράμματα

Το Τμήμα Οικονομικών προσφέρει δύο προπτυχιακά προγράμματα, ένα στα Οικονομικά και ένα στις Διεθνείς, Ευρωπαϊκές και Οικονομικές Σπουδές. Κατά το ακαδημαϊκό έτος 2013-14, εξασφάλισαν θέση στα δύο πιο πάνω προγράμματα 101 φοιτητές. Από αυτούς, 69 φοιτούν στο πρόγραμμα Οικονομικών και 32 στο πρόγραμμα Διεθνών, Ευρωπαϊκών και Οικονομικών Σπουδών.

Από το ακαδημαϊκό έτος 2013/14, το Τμήμα Οικονομικών σε συνεργασία με το Τμήμα Μαθηματικών και Στατιστικής προσφέρουν από κοινού το νέο Διατμηματικό Πρόγραμμα προπτυχιακών Σπουδών στα Μαθηματικά και Οικονομικά. Στο εν λόγω πρόγραμμα εξασφάλισαν θέση και φοιτούν 16 φοιτητές.

Μεταπτυχιακά Προγράμματα

Το Τμήμα Οικονομικών προσφέρει μεταπτυχιακά προγράμματα – τρία επιπέδου Μάστερ και ένα διδακτορικού επιπέδου. Κατά το ακαδημαϊκό έτος 2013-14, προσφέρθηκαν θέσεις σε δύο από τα προγράμματα Μάστερ – Μάστερ στην Οικονομική Ανάλυση και Μάστερ στα Νομισματικά και Χρηματοοικονομικά. Το πρόγραμμα Μάστερ στην Οικονομική Ανάλυση προσφέρεται στην αγγλική γλώσσα. Στα πιο πάνω προγράμματα, για το ακαδημαϊκό έτος 2013-14, φοιτούν 22 φοιτητές.

Ειδικόί Επιστήμονες

Για το Χειμερινό Εξάμηνο 2013-14, επισκέπτονται το Τμήμα και διδάσκουν μαθήματα της ειδικότητάς τους στα προγράμματα του Τμήματος οι:

- Robert Duval Hernandez, PhD Cornell University
- Αδάμος Αδάμου, PhD Πανεπιστήμιο Κύπρου
- Σοφία Ανδρέου, PhD Πανεπιστήμιο Κύπρου

- Αντρέας Ασσιώτης, PhD Southern Illinois University Carbondale
- Αριστοκλής Αυγουστή, PhD University of Wisconsin – Madison, USA
- Κώστας Βραχίμης, PhD Πανεπιστήμιο Κύπρου
- Νεοφύτα Έμπορα, PhD Πανεπιστήμιο Κύπρου
- Πάρης Νεάρχου, PhD Πανεπιστήμιο Κύπρου
- Αφροδίτη Κέρο, PhD European University Institute, Italy
- Έλενα Κεττένη, PhD Πανεπιστήμιο Κύπρου
- Ιωάννα Στυλιανού, PhD Πανεπιστήμιο Κύπρου

Ειδικό Εκπαιδευτικό Προσωπικό:

- Μαρία Ηρακλέους, PhD Virginia Polytechnic Institute and State University, USA
- Ευάγγελος Κωνσταντίνου, MPhil in Economics, University of Oxford, UK

Κοινοτικό Πρόγραμμα ΣΩΚΡΑΤΗΣ/ERASMUS

Το Τμήμα Οικονομικών στα πλαίσια του Κοινοτικού προγράμματος ΣΩΚΡΑΤΗΣ/ERASMUS προσφέρει μαθήματα και στην Αγγλική γλώσσα. Κατά το Χειμερινό Εξάμηνο 2013-14, προσφέρονται τα πιο κάτω μαθήματα:

- ΟΙΚ308 Οικονομική Ανάπτυξη
- ΟΙΚ309 Οικονομική Μεγέθυνση
- ΟΙΚ311 Οικονομικά της Εργασίας
- ΟΙΚ327 Οικονομικά του Περιβάλλοντος

Σειρά Σεμιναρίων στα Οικονομικά

Όπως κάθε χρόνο, το Τμήμα Οικονομικών διοργανώνει σειρά σεμιναρίων με ομιλητές ακαδημαϊκούς από διάφορες χώρες. Περισσότερες πληροφορίες δίνονται στην ιστοσελίδα του Τμήματος:

<http://www.ucy.ac.cy/default.aspx?m=PC&id=61842&w=economics&l=el-GR&p=seminarsfall2013>

Σειρά Σεμιναρίων στη Χρηματοοικονομική και Μακροοικονομικά

Η Σχολή Οικονομικών Επιστημών και Διοίκησης σε συνεργασία με την Κεντρική Τράπεζα διοργανώνει σειρά σεμιναρίων με ομιλητές ακαδημαϊκούς από διάφορες χώρες. Περισσότερες πληροφορίες δίνονται στην πιο κάτω ιστοσελίδα: <http://www.ucy.ac.cy/goto/ecoman/en-US/seminarsFinanceMacroeconomics.aspx>

Ομότιμος καθηγητής Λούης Χριστοφίδης

Το Τμήμα Οικονομικών, από τις 2 Σεπτεμβρίου 2013, έχει απονείμει στον Καθηγητή Λούη Χριστοφίδη τον τίτλο του Ομότιμου Καθηγητή.

ΚΕΝΤΡΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ – ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ

Το Κέντρο Οικονομικών Ερευνών (ΚΟΕ) του Πανεπιστημίου Κύπρου είναι ένας ανεξάρτητος, μη κερδοσκοπικός οργανισμός με στόχο την προαγωγή της επιστημονικής γνώσης στα οικονομικά, κυρίως σε θέματα που ενδιαφέρουν την Κύπρο.

Στην πυραμίδα της διοικητικής ιεραρχίας του ΚΟΕ είναι το Συμβούλιο και το Ακαδημαϊκό Συμβούλιο:

- Το Συμβούλιο απαρτίζεται από εκπροσώπους του Πανεπιστημίου, της Κυβέρνησης και των ιδιωτικών οργανισμών που στηρίζουν οικονομικά το ΚΟΕ και προτείνει θέματα για έρευνα.
- Το Ακαδημαϊκό Συμβούλιο απαρτίζεται από τους υπεύθυνους των ερευνητικών προγραμμάτων και μεριμνά για τη διεξαγωγή της έρευνας.

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Πρόεδρος: Μιχάλης Καμμάς, Γενικός Διευθυντής Συνδέσμου Τραπεζών Κύπρου

Μέλη: Αθανάσιος Γαγάτσης, Πανεπιστήμιο Κύπρου (Αντιπρύτανης Ακαδημαϊκών Υποθέσεων)
Γεώργιος Γεωργίου, Γραφείο Προγραμματισμού (Γενικός Διευθυντής)
Θεοφάνης Μαμουνέας, Τμήμα Οικονομικών (Πρόεδρος)
Γεώργιος Παπαγεωργίου, Υπουργείο Εργασίας & Κοινωνικών Ασφαλίσεων (Γενικός Διευθυντής)
Πάνος Πασιαρδής, Κέντρο Οικονομικών Ερευνών (Διευθυντής)
Γεώργιος Συρίχας, Κεντρική Τράπεζα Κύπρου (Ανώτερος Διευθυντής Οικονομικών Ερευνών)
Ανδρέας Χαραλάμπους, Υπουργείο Οικονομικών (Διευθυντής Οικονομικών Μελετών και ΕΕ)

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Πρόεδρος: Πάνος Πασιαρδής

Σύμβουλοι: Έλενα Ανδρέου	Σωφρόνης Κληρίδης	Θεοφάνης Μαμουνέας
Μιχαήλ Σ. Μιχαήλ	Άντρος Κούρτελλος	Χρήστος Σ. Σάββα
Θεόδωρος Ζαχαριάδης	Θανάσης Στέγγος	

ΤΟΜΕΑΣ

Δημόσιος

Νοικοκυριά

Επιχειρήσεις

Οικονομικές Προβλέψεις

Άλλα ερευνητικά προγράμματα

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Αλέξανδρος Πολυκάρπου, τηλ. 22893668, email: polycarrou@ucy.ac.cy

Σοφία Ν. Ανδρέου, τηλ. 22893675, email: andreou.sofia@ucy.ac.cy

Αδάμος Ανδρέου, τηλ. 22893674, email: andreou.n.adamos@ucy.ac.cy

Νικολέττα Πασιουρτίδου, τηλ. 22893663, email: n.pashourtidou@ucy.ac.cy

Νικολέττα Πασιουρτίδου, τηλ. 22893663, email: n.pashourtidou@ucy.ac.cy

ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ

Άντζελα Σιεκέρσαββα, τηλ. 22893660, email: adangela@ucy.ac.cy

Οι απόψεις που εκφράζονται στα άρθρα του ενημερωτικού δελτίου είναι των συγγραφέων μόνο και δεν αντιπροσωπεύουν αναγκαστικά το ΚΟΕ. Επιτρέπεται η αναδημοσίευση, η αναπαραγωγή ή η μετάδοση, από οποιοδήποτε οπτικοακουστικό μέσο, όλου ή μέρους του ενημερωτικού δελτίου, με αναφορά στο παρόν δελτίο και τους συγγραφείς του άρθρου.

Η 'Οικονομική Έρευνα' κυκλοφορεί τρεις φορές ετησίως και είναι διαθέσιμη σε ηλεκτρονική μορφή στην ιστοσελίδα του ΚΟΕ <http://www.ucy.ac.cy/goto/ecorece/el-GR/Newsletter.aspx>